

Karen Gillece

PAKRANTĖS
SANAŠOS

Šiuolaikinis Europos romanas

Karen Gillece

**PAKRANTĖS
SANAŠOS**

Iš anglų kalbos vertė
Kristina Gudelytė

MINTIS
VILNIUS
2013

UDK 821.111(417)-31
Gi201

Versta iš:
Karen Gillece. Longshore Drift
Hachette Books Ireland, 2006

Švietimo ir kultūros GD

Programa „Kultūra“

„With the support of the
Culture Programme (2007–2013) of the European Union“

Copyright © Karen Gillece, 2006

© Visos teisės saugomos.

Jokia šio leidinio dalis jokių būdu negali būti atgaminama, saugoma paieškos sistemose arba perduodama naudojant bet kokias elektronines, mechanines, fotokopijų, įrašymo ar kitas priemones, negali būti skolinama, perparduodama, išnuomojama arba kitaip platinama be išankstinio raštiško leidėjo sutikimo.

© Vertimas į lietuvių kalbą, Kristina
Gudelytė, 2013

© MINTIS, 2013

ISBN 978-5-417-01057-6
ISSN 1822-721X

*Skiriu
Hanai ir Paului O'Grady*

Ne visi klajojantys pasiklysta.

J.R.R. Tolkienas „Žiedų valdovas“

I

d a l i s

1

Kartkartėmis man pasirodydavo, kad jį matau. Jo sandalų išbrūžintose gatvėse prieš akis netikėtai iškil-davo jo veidas, į šalis siūbuojantis liesas kūnelis ir už tamprių marškinių dirželių užkišti vietoje nenustygs-tantys mažyčiai nykščiai. Man dingodavosi, kad įsitvė-ręs į užpakalinę automobilio sėdynę ir mažytėmis ran-komis įsikibęs į jos apmušalus jis ropščiasi į vidų. Visi tie automobiliai atrodė itin šiuolaikiški ir patogūs, skirti šeimoms ar net mamoms vežioti į mokyklą vaikus. At-rodydavo keista, nes paprastai buvome pratę bastytis nudrengtais, aplamdytais kledarais su šonuose ryškio-mis spalvomis išpiešta tviskančia vaivorykšte, žydinčio-mis gėlėmis, saule ar mėnuliu. Mirtini psichodeliniai spąstai. Kartais regėdavau jį skubant gatve: su kiekvienu žingsneliu kilnojosi plaukai, ant pečių kratėsi mokinuko kuprinė, nors jis niekuomet nelankė mokyklos ir netu-

rėjo nė vienos knygos. Tiesa, kai vaizduotė pradeda panašiai veikti, visos taisyklės nustoja galios, ir aš pamažu apsiratau su panašiais kliedesiais. Kartais matydavau, kaip jo siekia kita ranka, padeda jam pakilti, tempia pirmyn ir vėl iš naujo jį iš manęs atima.

Panašūs regėjimai mane persekiojo jau seniai, ir negalėjau tiksliai prisiminti, kada prasidėjo. Gal net buvo nuo pat pradžių. Žinau viena, kad tai buvo anaipol ne didelių marihuanos dozių sukelti regėjimai. Tikėjaisi, kad sugrįžus į Airiją man pavyks jų atsikratyti, kaip gerai papurčius skėtį atsikratoma mažyčių lietaus lašelių. Tiesa, tą dieną, kai traukiniu toliau nuo Dublino, kai įsukus klastingam miegui į šoną sviro apsunkusi galva, o nuo gilaus kvėpavimo rūku apsitraukė langas, prie kurio buvau prispaudusi veidą, per sapną girdėjau pakrantėje švelniai dūžtančias bangas ir išvydau jį – stovėjo sutaršytai plaukais, dilbiuose išryškėjusiomis duobutėmis, išdidžia ir kiek nuožmia laikysena, priekin išsišovusiu pilvuku ir smakru. Akys nukreiptos į jūrą, bangomis monotoniškai skalaujančią krantą. Panašūs regėjimai jau senokai pradėjo mane lankyti, todėl, galima sakyti, buvau pasiruošusi ir šiam. Puikiai žinojau savo vaidmenį – stebėti jį iš tolo ir įsivaizduoti: tyliai akimis sekti lėtus ir aiškius jo judesius, kai basomis kojytėmis brauko minkštą smėlį. Jaučiau, kaip aštrios kriauklelių nuolaužos skaudžiai duria jam į minkštus padukus. Tiesa, tuose regėjimuose paprastai vaiko nei kalbindavau, nei liesdavau. Prie šonų stipriai prispaudęs rankytes, jis artinosi

prie kranto, plaunamo galingų jūros bangų. Pamenu, kaip kadaise sverdėdamas jis prie krūtinės prispaudė sukryžiuotas rankas. Taip sulenktomis rankomis iš lėto stumdamsis pirmyn žingsniavo mažumėlę pakrypęs į šoną, sakytum, tuoj tuoj grius. Kaip ir anuomet, man suspaudė krūtinę – rudeniop ilgesys žnaibė dar skaudžiau.

Galbūt tai nutiko dėl anksčiau regėtos panašios vizijos, o gal dėl staigaus traukinio trūktelėjimo, bet pabudau, kol banga dar nespėjo tykstelėti jam į blauzdą, todėl šįsyk pavyko išvengti ir to bjauriojo širdies spaudimo. Sklaidantis sumišimo rūkams, paprastai lydintiems miego pabaigą, balsas garsiai paskelbė stotelės pavadinimą. Supratau, kad atvykome. Stoties aikštelėje jos manęs jau laukė: viena dairėsi nerimastingu ir nepaprastai rimtu žvilgsniu, jaunesnioji klaidžiojo niūriomis išdidžiomis akimis. Rankiodamasi daiktus pasijutau įsitempusi ir netvirta. Mažumėlę pykino. Kai išsigavau į stotį, priešais mane jau stovėjo Sorča.

– Lara, – tarė ji.

Sorčos akyse sustingo žvilgsnis. Jame buvo viskas – visas mano gyvenimas ir tai, ką ji apie mane manė, nutrūktgalviška mano kelionė, santykiai be atsakomybės, permainingas gyvenimas. Štai kodėl Sorča nėmaž nenustebo išgirdusi, kad sugrįžtu. Tiesa, pusseserės akyse pamačiau ir užuojautą, todėl jos glėbyje didelei savo nuostabai pajutau, kad ūmai suplūdusios ašaros, verždamosi lauk, pradėjo graužti gerklę, todėl pasiskubinau jas

nuryti, nustumti į pačias pilvo gelmes. Kai Sorča mane paleido ir mažumėlę atšlijo, pastebėjau, kad blizgančios jos akys kažko dairosi. Nors buvau tvirtai apsisprendusi tvardyti, kol ji mane varstė savo liūdnu ir gedulingu žvilgsniu, pajutau senąjį susierzinimą.

– Eime, – paragino Sorča. – Gatvėje palikau automobilį.

Seno alyvmedžio pavėsyje mūsų laukė didelis senas mercedesas odiniais kreminės spalvos sėdynių apmušalais – tikras retro stiliaus brangakmenis. Sorčai jis nėra netiko. Įsikibusi į vairą atrodė tikra nykštukė. Tupinti ant sėdynės tiesi kaip lazda ir akis įbedusi į kelią, Sorča nepatogiai plaukė odine jūra pasroviui, orą skrosdama paeiliui žeriamais klausimais. Važiuojant užmiesčiu, ant priekinio automobilio stiklo pakelės medžiai metė taškuotus šešėlius, o didžiulę tuščią erdvę užpildė balsas, pilnas nekantraus optimizmo, atmiešto nervingais virpčiojimais, barbenančiais tarsi lietus į stogą.

– Kaip sekėsi kelionė? Ar nepavargai? – gyvai klausinėjo Sorča.

– Puikiai. Pati juk žinai, kaip būna – visi tie persėdimai. Stypčiojimas oro uostų laukiamuosiuose.

Užpakalinėje sėdynėje susmukusi Eivrilė neištarė nė žodžio, giliai nugrimzdusi į savo paauglišką nerimą. Sorčos balso ritmas kėlė sumaištį ir žaidė įtemptais po kelionės mano nervais, o kur dar penki ar panašiai vodkos šimtgramiai, išgerti ilgoje kelionėje iš Brazilijos.

- Ar lėktuve pamiegojai?
- Tiesą sakant, ne. Mažumėlę snustelėjau traukinyje.
- Ką gi, bent tiek. Šiaip ar taip, prireiks šiek tiek laiko, kol atsigausi, – patvirtino Sorča mažumėlę perspaustu balsu.

Aukštai kalvose netvarkingai pakrikusios ganėsi avys. Akimis gaudžiau Kerio kraštovaizdžio spalvas – to-lumoje miglos apsiausti stūksojo purpuriniai medžiai, net ir vasarai pakrypus rudeniop, akį vėrė sodri žaluma. Prieš akis iškilo praeities kraštovaizdžiai – dul-kėtos, išdegintos lygumos, išraižytos stačių uolų ir pilnos piktų kaktusų, dygliuotais pirštais baksnojančių į pa-niurusį dangų. Kai galiausiai išlipau iš traukinio, pro-tas atrodė skaidresnis, tarsi ką tik pabudus, daugiau nei kada per pastaruosius kelis mėnesius. Gal todėl, kad ir vėl čia grįžau, o gal ir todėl, kad jo ieškodama ištrūkau iš Pietų Amerikos. Šiaip ar taip, dabar mano akys re-gėjo plačiau, sakytum, daugiau sugertų vaizdų, garsų ir kvapų, sieloje palikusią neišdildomą pėdsaką – žuvė-drų klyksmas, degančios velėnos kvapas, vaivorykštės spalvų miestai. Netikėtai mane užvaldė pakili nuotaika ir aš pratrūkau kalbėti – žodžių pliūpsnis pripildė au-tomobilį.

– Nepatikėsi, Sorča, kokia griežta oro uostuose ap-sauga. Niujorke dar tikrai ne blogiausia padėtis. Štai Rio jie privertė mane atsitempti visą bagažą – pati matei, kiek jo, – ir viską iki mažiausio daiktelio iškraustyti. Vi-sur kitur tik pervarė per mašiną peršviesdami rentgeno

spinduliais ar panašiai, bet Rio viską tikrina rankomis. Tualetu reikmenys, apatiniai, darbai. Privalai pamiršti gėdą. Sakau jums...

Kaip įmanydama stengiausi išlaikyti tą džiugią nuotaiką, kol pradėjau girdėti savo pačios balsą ir jame aidintį nervingą spiegesį. Pastebėjau, kaip blizgančios Sorčos akys kartkartėmis nustērsta. Toks jaudulys man buvo beveik nepažįstamas, veikiausiai atsirado dėl namų artumo ir stiprėjančio jausmo, kad man prieš akis kitoks gyvenimas. Atrodo, išsivadavau iš tamsių dienų ir naktų rato. Nuo galimybių man svaigo galva. Tiesa, žinojau, kad privalau tramdyti jaudulį ir valdyti savo nuolat kintančias nuotaikas.

– Luktelėk, Lara, netrukus išvysi miestą. Pažadau, kad nebegalėsi jo pažinti.

Kol stipriai įsikibusi į vairą Sorča stūmėsi į priekį, o saulės šviesoje blizgėjo vestuvinis žiedas, pamačiau, kaip paseno jos rankos – pasidarė šiurkščios, oda prie kaulų įsitempusi. Ji taip pat vogčiomis žvilgčiojo į mane, bandydama gerai apžiūrėti pusseserę, kurios nebuvo mačiusi daugiau nei penkiolika metų. Regis, jos veide pleveno nedidelis nusivylimas. Nebuvo sunku susiprasti, kad ji tikėjosi, jog būsiu labiau prislėgta. Iš Sorčos bruožų, kol ji laukė manęs traukinių stotyje, buvo galima spręsti, kad buvo pasiruošusi sutikti vis dar gilaus liūdesio kankinamą moterį, pametusių galvą, palūžusių ir sunkiai tvardančių ašaras. Tiesa, ilgai buvau tokios būsenos, kol galiausiai suvokiau, kad tai atima visas jėgas ir visiškai

išsunkia sielą. Galų gale ateina metas, kai esi priverstas rinktis – ar nulenkti galvą amžinam sielvartui, ar suimti save į rankas, užsidėti drąsaus veido kaukę ir pabandyti viską pakeisti. Žinoma, kartkartėmis mano veidas apsiniukdavo, tačiau nuo to laiko, kai netekau vaiko, praėjo jau dveji metai, todėl spėjau sugalvoti kelias gudrybes.

Sorča anaipatol nebuvo man mieliausias žmogus pasaulyje, ir šią popietę prisiminus bendrą mudviejų praeitį veikiausiai atrodė, kad elgiuosi su ja neteisingai. Mano žaizdos vis dar pūliavo, todėl spėjau, kad vis dar negaliu pamiršti, kaip ji pasinaudojo savo gimda, kad prieš daugelį metų sutrukdytų mūsų, mano ir jo, planams. Žvilgčiodama į pusseserę, artimiausią dar gyvą giminaitę, ieškojau, kas joje pasikeitė, kaip kad paprastai elgiasi moterys. Ji buvo dvejis metais už mane vyresnė, vadinasi, trisdešimt šešerių. Pusseserė buvo sustambėjusi, žinoma, po gimdymų, bet vis tiek atrodė keista. Akys vis dar ryškiai mėlynos, didelės, ilgomis, lipniais juodais dažais paryškintomis blakstienomis, ir šios jos išraiškai suteikė kažkokio nerimo. Mintyse spėlioju, ar akis pasidažė mano garbei. Baltas Sorčos garbanas metai buvo mažumėlę praretinę ir nušiurinę, tarytum įsitempęs jos kūnas būtų pakenkęs plaukų galiukams, todėl vos tvardžiausi, kad jų netimptelčiau, kad bent mažumėlę atsipalaiduotų. Tiesa, labiausiai pasikeitė po plaukais pasislėpęs Sorčos veidas: jame neliko švelnių lėliškų bruožų. Skoningo humoro kauke ji puikiai dangstė įtampą ir nuovargį. Nustebau, kai netikėtai mane užlie-

jo šilti jausmai, prabėgęs laikas sušvelnino visus blogus prisiminimus. Manyje augo naujas ryžtas praeitį palikti praeičiai. Beveik galėjau girdėti čaižų savo verčiamo lapo kuždesį.

– Miela tave matyti, – ūmai paskelbiau.

– Man taip pat malonu, Lara, – iš nuostabos po akimirkos atsakė Sorča. – Labai dėl tavęs jaudinomės. Po viso to, kas nutiko. Gerai, kad grįžai namo.

Namo. Šis žodis skambėjo tyloje, kuri mus apgaubė, kai važiuome pro Kilorglaną ir Glenbėjų. Išrietęs vingį kelias pasinėrė į slėnį, kol vėl pakilęs prieš akis atvėrė plačios jūros vaizdą. Vandens paviršiuje žaismingai virpčiojo šviesa, o didelis jūros kūnas, atsiskykęs nuo Atlanto vandenyno, pliuškėjo tarp pusiasalių, popiečio saulėje jis atrodė šviesiai mėlynas. Buvau net pamiršusi, kokia ji graži, todėl žiūrėdama pro automobilio langą ir kramtydama nagą, saulei šildant vieną mano pusę, netikėtai pajutau stiprų jausmo antplūdį. Mane užliejo galimybių šiluma, tarsi dabar sukčiau už kampo ir visa, kas blogiausia, liktų praeityje.

– Ar tau viskas atrodo pasikeitę? – smalsavo Sorča.

– Nė nežinau. Kalvos atrodo mažesnės.

– Palyginti su Andais. Žinoma, kad mažesnės! – ūmai prasiveržęs šiltas ir skambus pusseserės juokas pripildė automobilį.

– Turėtų taip būti.

– Tikiuosi, pasiėmei nuotraukų. Mums visiems be galo knieti pažiūrėti tavo kelionių nuotraukas, tiesa,

Eivrilė? – Sorčos duktė, susmukusi galinėje sėdynėje, vis dar nepratarė nė žodžio, neatplėsdama nuo lango akių. – Žinoma, šimtus jų turi! – neatlyžo Sorča.

– Turiu.

Nė neketinau pradėti pasakoti, kad visas savo nuotraukas paleidau nuo Cukraus Galvos viršūnės ir žiūrėjau, kaip jas pasigriebęs vėjo gūsis nuneša tolyn virš plačios didžiulės įlankos, kol galiausiai iš lėto šios pradėjo birti tarsi konfeti – tai atrodė nepaprastai dramatiška, todėl patraukė minios dėmesį. Vienu vieninteliu mostu vėjais paleista penkiolika metų. Tai buvo ūmus poelgis, vėliau man jis atrodys dramatiškas ir neapgalvotas. Pamenu, grėžiausi eiti, kol bent viena jų nespėjo nusileisti, nėmaž nenorėdama matyti, kur jos nutūps, ir baimindamasi, kad tik man nešautų mintis stačia galva pulti jų rinkti. Priblokšta apsisukau eiti ir patraukiau atgal prie funikulieriaus.

– Ką gi, namai tau paruošti, tiesa, Eivrilė?

Sorčos dukrą stebėjau pro šoninį automobilio veidrodėlį. Tai buvo piktas rūškano veido padaras. Merginos akys atrodė tokios pat juodos kaip ir jų dažai bei nuotaika. Eivrilė. Nedidelė pasėta ir sudygusi sėklelė, prieš pat man išvykstant. Toji slapta, gėdinga sėklelė. Anuomet ji buvo tik dalelė jaudulio, dangstomo Sorčos šypsenos. Visa atrodė taip seniai. Jos mažą nykštukinį veidą, tokį pat juodbruvą, buvo perkreipusios siauros lūpos. Pajutau palengvėjimą, kad drauge su jomis manęs pasitikti neatvyko ir jis. Nežinau, kaip būtų mane paveikęs – jo

akys, švelnus balsas. Eivrilė buvo penkiolikos, pritenkiantis fizinis priminimas, kiek laiko manęs čia nebūta. Man sunkiai sekėsi atplėšti nuo jos akis.

– Ar tai vis dar vadinama Jankių namais? – pasiteiravau pasisukusi į ją ir padovanojusi jai drąsinančią šypsena. Mergaitė nusmelkė mane trumpu slegiančiu žvilgsniu.

– Taip, – trumpai ir atžariai atsakė ji, aiškiai nepatenkinta, kad prievarta iš jos ištraukiau šiuos kelis garselius. Iš jos įtempto mažo veido sklido priešiškumo virpesiai. Buvo aišku, kad nebus lengva ją palenkti į savo pusę, nors, tiesą sakant, nejaučiau ir ypatingo poreikio su ja susidraugauti, todėl vėl įsistebeilijusi į priekį laukiau, kol iškils pastatas. Jankių namai, pilkšvai mėlynas vasarnamis apkaltomis sienomis, iš visų pusių apsuptas balkono. Jis labai skyrėsi nuo tradicinių kaimiškų namų su nedideliais langiūkščiais ir nuožulniais stogais arba naujųjų vieno aukšto namų, pridygusių kaip grybų, su dideliais langais ir pernelyg išpūsta pakraige. Tai buvo tradicinis rytinių Amerikos pakrančių vasarnamis permatomomis durimis ir moliniais vazonėliais su nuvytusiais snapučiais. Vydamosi pinučiais į viršų korėsi sena raganė.

Per visus šiuos metus mintyse ne sykį jį regėjau, ir prieš akis iškilęs jo vaizdas mane ramindavo, todėl automobiliui riedant žolėtu keliu, rodos, kažkas suspaudė man krūtinę, ir viduje atgijo prisiminimai. Akimirką kone patikėjau, kad netrukus balkone pamatysiu mamą,

nuo saulės prisidengusią ranka. Anapus namo bangos tingiai veržėsi į krantą ir sunkėsi į drėgną smėlį. Tolu moje kuždėjo ošianti jūra.

Kol Sorča spynoje sukiojo raktus, per petį man aiškindama, kad šis užraktas itin savotiškas, pajutau, kaip mane užplūsta keistas ilgesys, panašus į jaudulį. Tai buvo šviesios vilties antplūdis, kad ir vėl esu namuose. Tiesa, kai durys garsiai atsidarė ir visos trys įpuolėme vidun, stumdamos su savimi mano lagaminus, mano jaudulys lyg ir subliūško. Kurį laiką nejudėdama stovėjau motinos kambaryje, o mano galvoje vis ryškėjo supratimas, kad čia beveik niekas nepasikeitė. Jis atrodė toks pat, kaip ir tą dieną, kai išvykau, – tie patys baldai, įrėmintos protėvių fotografijos, glaudžiai sukabintos ant sienos, iš svetainės į virtuvę, miegamuosius ir vonios kambarį atsiveriančios durys. Tiesa, namai atrodė keistai sumažėję. Tą akimirką nusprendžiau, kad į viską reikia žiūrėti naujomis akimis, panašiai kaip žvelgia Eivrilė savo jaunu nepalankiu žvilgsniu. Kampuose kaupėsi amžiaus ženklai, nematomi praeities pirštai nuo medžio dirbinių lupo dažus, sienas vagojo įtrūkiai, įsimetė kalkių sluoksniai ir kiti žmogaus buvimo aidai. Baldai atrodė patamsėję ir paniurę, nuo ilgo stovėjimo netekę savo pirmykštės formos. Juose buvo įsirėžę kitų žmonių įspaudai.

Nenuspėdama apie mano nuovargį Sorča, nešina lagaminais, visu smarkumu nuskubėjo į miegamąjį ir po

Gillece, Karen
Gi201 Pakrantės sąnašos: [romanas] / Karen Gillece; iš anglų kalbos vertė Kristina Gudelytė. – Vilnius: Mintis, 2013. – 400 p. – (Šiuolaikinis Europos romanas, ISSN 1822-721X)
ISBN 978-5-417-01057-6

Šurmulingoje Brazilijos turgavietėje akimirksniu be pėdsakų dingsta berniukas.

Taip netikėtai ir žiauriai baigiasi nerūpestinga Laros kelionė po Pietų Ameriką su mylimuoju ir sūnumi. Po dvejų metų, palūžusi nuo bergždžių pastangų surasti sūnų, palikta mylimojo, vieniša Lara sugrįžta į savo vaikystės namus Pietvakarių Airijoje.

UDK 821.111(417)-31

Karen Gallice
PAKRANTĖS SĄNAŠOS

Iš anglų kalbos vertė *Kristina Gudelytė*

Redaktorė *Dalia Lapeškienė*
Viršelio dailininkė *Lina Jaruševičiūtė*
Meninis redaktorius *Romas Dubonis*
Maketuotoja *Danutė Navickienė*

Leidykla „Mintis“, Z. Sierakausko g. 15, LT-03105 Vilnius
UAB „Spindulio spaustuvė“, Vakarinis aplinkkelis 24,
LT-48184 Kaunas

„Pakrantės sąnašos“ – pasakojimas apie aistrą ir neištikimybę, apie meilės paieškas ir jos pasekmes, apie neišsenkantį motinos tikėjimą, kad jos vaikas bus rastas – net ir tada, kai, rodos, nelieka jokių vilčių.

Karen Gilis (Karen Gillece) gimė 1974 metais Airijoje. Dublino universitete studijavo teisę, dirbo telekomunikacijų srityje, kol galiausiai visą laiką skyrė rašymui. Pirmąjį Karen romaną „Septynios naktys Saragošoje“ lydėjo didžiulė sėkmė. „Pakrantės sąnašos“ yra antras rašytojos romanas, 2009 m. įvertintas Europos Sąjungos literatūros premija

Gyvas ir įtaigus pasakojimas, atskleidžiantis paprastų gyvenimų, kuriuos neišvengiamos dilemos apvertė aukštyn kojom, esmę...

ISBN 978-5-417-01057-6

knygos internetu
www.mintis.eu